

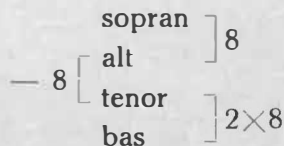
NAUKA HARMONJI.

III.

(Ciąg dalszy)

Do celów szkolnych posługujemy się układem na cztero-głosowy chór mieszany; mniej lub więcej-głosowe (jak 2, 3, 5, 6, 7, 8) uważamy za wyjątkowe i pod koniec zajmujemy się nimi szczegółowo. Chór mieszany rozpada się na dwa głosy żeńskie: *sopran* jako najwyższy, poniżej niego znajduje się *alt*, i dwa męskie: *tenor* poniżej altu i *bas* jako głos najniższy.

Celem uzyskania jednolitego brzmienia chóralnego, celem uniknięcia niepożądanych efektów solistycznych przestrzegamy pewnych maksymalnych odległości między poszczególnymi głosami. Między sopranem a altem odległość ta nie powinna przekraczać interwału oktawy, między altem a tenorem oktawa już jest normalnie za wielką odległością, zaś między tenorem a basem może dojść nawet do dwóch oktaw:

Mając rozpisać czterogłosowo trójdźwięk musimy jeden z jego składników podwoić. Wzorując się na skali alikwotowej podwajamy przede wszystkim nutę podstawową czyli prymę akordu. W drugim rzędzie podwoić możemy kwintę akordu pod warunkiem, iż da to nam jakąś korzyść w dalszym prowadzeniu głosów. Tylko wyjątkowo podwajając będziemy tercję akordu. O ile ona jest nutą prowadzącą nie wolno jej bezwzględnie podwoić!

Przystępując do cztero-głosowego rozpisania akordu musimy wprzód ustalić tony dla głosów skrajnych: dla basu i sopranu. Zasadniczo możemy do basu wpisać dowolnie prymę, tercję lub kwintę akordu. Początkowo jednak ograniczymy się wyłą-

cznie do prymy, nazywając to zasadniczą postawą akordu.

Do sopranu jednakowoż będziemy dowolnie wpisywać tercję, kwintę lub podwojenie prymy, a więc dla akordu *C-dur*:

Sopran piszemy w kluczu wiolinowym szyjkami do góry, bas w kluczu basowym szyjkami w dół, alt w kluczu wiolinowym szyjkami w dół, zaś tenor w kluczu basowym szyjkami w górę.

Według odległości między głosami skrajnymi (bas i sopran) nazywamy pozycję akordu, a więc w 1-szym wypadku mamy pozycję oktawową (8), w 2-gim tercjową (3), w 3-cim kwintową (5).

W dalszym ciągu przystępujemy do uzupełnienia akordu przez wpisanie do tenoru i altu brakujących nam jeszcze tonów, a więc w 1-szym wypadku tonów *e* i *g*.

Z tych czterech rozwiązań pierwsze dwa są błędne, gdyż w 1-szem między tenorem a altem jest za wielka odległość decymy, w 2-gim zaś między altem a sopranem za wielka odległość undecymy.

Porównując 3-cie i 4-te rozwiązanie w powyższym przykładzie musimy stwierdzić, iż układ poszczególnych głosów, a zwłaszcza trzech górnych głosów jest całkowicie odmienny. W 3-cim rozwią-

zaniu trzy górne głosy są tak bliskie sobie, iż nie potrafilibyśmy już między nimi zmieścić jakiegokolwiek tonu akordu *C-dur*, w 4-tem zaś te same głosy są tak od siebie oddalone, iż między sopranem a altm zmieścić jeszcze można *g*, zaś między tenorem a altm *c*. Pierwszy układ nazywamy wąskim lub ścieśnionym, drugi szerokim lub rozległym. Prócz znaczenia technicznego, ma to również jeszcze i znaczenie dźwiękowe.

Dopełnienie akordu *C-dur* w pozycji tercjowej i kwintowej przedstawiać się będzie następująco:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

(3) (3) (3) (3) (3) (5) (5) (5) (5) (5) (5)

Rozwiązanie 1. jest błędne: między tenorem a altm odległość undecymy, 2. błędne: między tenorem a altm odległość duodecymy (zwrócić uwagę na możliwość podwojenia tenoru i basu w unisonie!), 3. jest poprawne w układzie rozległym, 4. poprawne w układzie ścieśnionym. Rozwiązanie 6. jest błędne: między tenorem a altm decyma, 7. błędne: między tenorem a altm tercdecyma, 8. błędne: między altm a sopranem decyma, 9. poprawne w układzie rozległym, 10. poprawne w układzie ścieśnionym, lecz z sopranem o oktawę niżej niż poprzednie rozwiązania, 11. poprawne w układzie rozległym.

Rozpisać cały szereg akordów durowych i mollowych czterogłosowo w układzie rozległym i ścieśnionym w wszystkich pozycjach: (8), (5), (3).
(C. d. n.)

OD ADMINISTRACJI.

Administracja uprasza o najrychlejsze przekazanie prenumeraty za 2-gi kwartał 1933 r. oraz wyrównanie ewentualnych zaległości, przypominając, iż prenumerata ulgowa-zniżkowa „ORKIESTRY” obowiązuje tylko w przedpłacie.

Nieotrzymanie przez Administrację przedpłaty za 2-gi kwartał b. r. najpóźniej do dnia 5 maja 1933 r. spowoduje wstrzymanie wysyłki dalszych Nrów „ORKIESTRY” i zaliczenie odnośnym Prenumeratom po 1 zł. od każdego niezapłaconego egzemplarza.